

Рис. 1 – Чисельність населення України 1991-2021 рр., тис. осіб[3]

За період незалежності в Україні народилося 13,3 млн дітей. У цілому рівень народжуваності з 1991 року знизився вдвічі: в 1991-му народилося 630,8 тисячі дітей, у 2019-му – 308,8 тисячі. Рівень народжуваності почав падати після 2013 року, в середньому народжується близько 400 тисяч малюків на рік.

Отже, демографічна картина в Україні й так була не райдужною. А війна її значно погіршила. Тому нам потрібно вже зараз думати та шукати шляхи вирішення цього питання, розробляти план рішень та першочергових дій. І тут мають працювати як медичні установи, так і держава.

Література:

1. Трудові ресурси як фактор економічного розвитку держави. Бібліотека URL: BukLib.net (дата звернення: 20.11.2022).
2. Демографічна трагедія України: другий голодомор? Економічна правда. URL: epravda.com.ua (дата звернення: 20.12.2022).
3. Народжуваність в Україні 2022 - статистика пологових будинків і коли буде демографічний вибух | РБК Україна. URL: rbc.ua (дата звернення: 20.12.2022).

TOURISM INDUSTRY AS A NATIONAL DETERMINANT OF COUNTRY'S ECONOMY

S. TEVDORADZE, PhD in Business Administration, Professor
 Z. MUSHKUDIANI, PhD in Business Administration, Professor
Guram Tavartkiladze Tbilisi Teaching University, Tbilisi, Georgia

The current stage of development of the national economy of any country is characterized by the capacity of state institutions to create prerequisites for the implementation of commercial activities by economic entities, both in the spheres of production and circulation. Such circumstances and the state policy of the country on the development of the national economy, should be equally focused on the protection of production and non-production spheres in priority sectors, to create prerequisites necessary for the economic entities of these industries to achieve a competitive level in the global space, based on the use of effective forms and methods of state regulation of the sectors of prime concern for the nation. By the turn of the twenty-first century, tourism had evolved into a branch of sustainable development in the world culture and economy, occupying a special place in the global economic structure. We believe that

tourism is one such industry at the present stage of development of national economies, and the state policy of the country's government should be concentrated on the priority of its development.

Tourism, as well as other economic sectors, needs the establishment of appropriate policies for its stable development, both from the point of view of national and local, regional development. Policy development in tourism is necessary in order to effectively achieve the set goals, which have been formed in the short-term and long-term dynamics of a specific country or region.

The growth of tourism revenues in Georgia was caused by the recognition of tourism as a priority area of the country's economy and the government's special attention to it. In the travel and priority ranking, Georgia moved 27 from 72nd to 31st place, and with this indicator, it was significantly ahead of the neighboring states. The development of tourism is a good opportunity for the growth of the country's economy, development of other sectors and increase of budget revenues. Therefore, the states stimulate it with various measures. One of them is the creation of free economic zones.

Tourism development implies that after clear operations, the country should expect long-term economic benefits at the national, regional or local level. This will happen not only at the expense of foreign tourists, but also at the expense of other economic benefits that tourism brings. One of the most important benefits is creating a lot of jobs and helping the country to overcome the unemployment problem. At the same time, it should be noted that despite the fact that there are other means of overcoming poverty, tourism is distinguished by the fact that in this way a means is created to involve the socially vulnerable population in economic activity and they are given the opportunity to be self-employed. Because of this, creating jobs in tourism is one of the best ways to tackle unemployment and poverty at the same time.

The tourism sector is one of the fastest growing sectors in Georgia. There are many opportunities to invest in this area. In 1993, Georgia joined the World Tourism Organization. Almost all regions of Georgia are rich in tourist attractions. But only 29% of them have modern infrastructure. It is important to find out in what form Georgia can participate in increasing the efficiency of tourism business, what are the prerequisites for this.

Finally, we would like to point out that sustainable tourism as an economic sector is of crucial importance for many countries and as an economic phenomenon covers many aspects of current issues of society's development. It can generate increased employment opportunities and large cash flows for local businesses. The level of sustainability of tourism (including ecological tourism), the continuous growth of its economic importance was considered by world leaders as the most important means of sustainable development of the economy in general.

Literature:

1. Kozlova E. V., Zavyalov A. A., Solod T. V. Creativity is the main component of development of the tourist industry at the present stage, isn't it? *Business. Education. Law*, 2019, no. 4, pp. 231—237. (In Russ.)
2. Koshkarev M. V. Economic security of large economic entities in the conditions of competitive struggle. *Economic security of the individual, society, and state: problems and ways to ensure*, 2019. Pp. 197—201. (In Russ.)

3. COLLINS A., Thinking economically about sustainable tourism, in *Annals of Tourism Research*, 2001, vol. 28, no. 3, pp. 809-811.
4. FOSSATI A. - PANELLA G. (Ed.), *Tourism and sustainable economic development*, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, pp. 3-36.
Georgian National Tourism Administration 2022 <https://gnta.ge/> (Last accessed: 17.01.2023).
5. National Statistics Office of Georgia (Geostat) <https://www.geostat.ge/en/modules/categories/195/business-statistics> (Last accessed: 17.01.2023).

РОЗВИТОК ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

Я. А. МАКСИМЕНКО, канд. екон. наук, доцент, професор кафедри загальної економічної теорії

Т. А. ДЯЧЕНКО, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри загальної економічної теорії

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна

Одним із ключових завдань є розвиток високотехнологічного сектора в національній економіці України. В зв'язку з цим посилюється необхідність всебічного аналізу даної проблеми і пошуку шляхів її вирішення.

За даними Державної служби статистики України частка переробної промисловості у ВВП протягом останніх років має тенденцію до зниження. Так, у 2010 році частка переробної промисловості у ВВП становила 13,0 %, у 2015 році вже 11,9 %, у 2016 дещо підвищилась – до 12,2 %, з 2017 року почалось зниження; в 2017 році показник становив 12,0 %, в 2018 році – 11,5 %, в 2019 році – 10,8 %, а в 2020 році – 10,1 % [5].

Розвиток галузей, що створюють високу додану вартість пов'язаний зі структурою товарного експорту країни, а саме із співвідношенням товарів різного ступеня обробки. Збільшення частки в експорті сировини, знижує частку обробної промисловості у ВВП. Динаміка товарної структури експорту за товарними групами з найбільшою часткою в загальному експорті України подана в табл.1.

Високу частку в експорті становлять такі товарні групи: продовольчі товари та сировина для їх виробництва, цей показник коливався від 40,9 % від загального обсягу експорту в 2015 році до 43,9 % у 2021 році, у 2010 році його значення було на рівні 21 %; мінеральні продукти – від 7,5 % у 2015 році – до 12,5 % у 2021 році, у 2010 році їх частка становила 10,7 %; чорні й кольорові метали та вироби з них – від 25,9 % у 2015 році – до 24,9 % у 2021 році, у 2010 році їх частка становила 36,0 %. Натомість частка машин, устаткування, транспортних засобів та приладів у 2010 році становила 18,0 %, у 2015 році – 9,4 %, у 2021 році тільки 6,0 % від загального обсягу [4]. Аналіз товарного експорту свідчить про недосконалість його структури: низькотехнологічні товари становлять високу частку в експорті, високотехнологічні товари – низьку; причому за деякими товарними групами частка низькотехнологічних товарів має тенденцію до зростання, частка високотехнологічних товарів – до зниження.